

ANETA PAWLIŃSKA¹
MAŁGORZATA PIÓRKOWSKA²
ALEKSANDRA SIEWERT³

ROLA ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH W ZWALCZANIU HANDLU LUDŹMI - ANALIZA WYBRANYCH DZIAŁAŃ INSTYTUCJI

Abstrakt: Handel ludźmi jest jednym z najbardziej złożonych i groźnych przestępstw o charakterze transnarodowym, wymagającym zintegrowanych i skoordynowanych działań na poziomie międzynarodowym. Zjawisko to, określane przez Organizację Narodów Zjednoczonych jako współczesna forma niewolnictwa, stanowi poważne naruszenie praw człowieka oraz wyzwanie dla systemów prawnych, społecznych i ekonomicznych. W niniejszym artykule podjęto analizę funkcjonowania kluczowych organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie temu procederowi, takich jak ONZ: UNODC (*United Nations Office on Drugs and Crime*) – główna agencja ONZ, która zajmuje się przestępczością transnarodową, handlem narkotykami i zwalczaniem handlu ludźmi oraz pełni funkcję strażnika Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, zwany potocznie jako „Protokół z Palermo”, który przyjęty został w Palermo 15 listopada 2000 r. i jest podstawowym aktem prawa międzynarodowego w walce z handlem ludźmi, UNHCR (*United Nations High Commissioner for Refugees* – Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców) agencja, która odgrywa bardzo ważną rolę pomocniczą i ochronną, gdyż chroni przed przymusowym werbunkiem, pracą, żebractwem, małżeństwami jak również wykorzystywaniem seksualnym. Zajmuje się ochroną uchodźców, migrantów i ofiar przemytu handlu ludźmi, OHCHR (*Office of the High Commissioner for Human Rights* – Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych

¹ Uniwersytet Vizja w Warszawie, pawlinska@op.pl, ORCID: 009-005-1119-7309

² Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu, malgorzata.piorowska@wskz.pl, ORCID: 0009-0008-7016-3020

³ Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu, aleksandra.siewert@wskz.pl, ORCID: 0009-0008-7686-694X

ds. Praw Człowieka), które monitoruje prawa ofiar handlu ludźmi, wspiera wdrażanie Protokołu z Palermo oraz innych instrumentów prawnych ONZ. Kolejnymi podmiotami są: Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM) zajmująca się wspieraniem ofiar handlu ludźmi, współpracą z rządami oraz prowadzeniem kampanii informacyjnych i programów reintegracyjnych, Interpol (Międzynarodowa Organizacja Policji Kryminalnej, jako policyjna organizacja wyspecjalizowana i koordynująca skoncentrowane operacje międzynarodowe przeciwko zorganizowanym siatkom zajmującym się handlem ludźmi, w zakresie wymiany informacji i baz danych oraz wydawaniem not międzynarodowych, np. przeciwko podejrzanym handlarzom ludźmi. Na poziomie Unii Europejskiej funkcjonują takie organizacje, jak: Euro-pol (Europejski Urząd Policji), to Główna agencja policyjna UE, która działa na poziomie policyjno-operacyjnym, gromadzi i analizuje dane od służb policyjnych wszystkich państwa członkowskich UE, tworzy profile siatek zajmujących się handlem ludźmi w tym: rekrutację, prace przymusowe, wykorzystywanie seksualne, nadzoruje i koordynuje działania policyjne w obszarze zwalczania sieci handlu ludźmi, Eurojust (Europejska Jednostka ds. Współpracy Sądowej w sprawach karnych), to agencja Unii Europejskiej, która wspiera współpracę prokuratorów i sądów karnych między państwami UE w zakresie dotyczącym handlu ludźmi, Frontex (Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej), która monitoruje granice, zwalcza przemyt migrantów i handel ludźmi na granicach zewnętrznych oraz CEPOL (*European Union Agency for Law Enforcement Training*), to agencja Unii Europejskiej zajmująca się prowadzeniem szkoleń, kursów, warsztatów dla funkcjonariuszy policji i innych służb bezpieczeństwa, którzy w swoim zakresie zadań mają zwalczanie handlu ludźmi. Ponadto szereg organów politycznych i mechanizmów unijnych, takich jak: Komisja Europejska - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, czy też Koordynator UE ds. Zwalczania Handlu Ludźmi, czyli osoba *stricto* odpowiedzialna za wspieranie i koordynację działań państw członkowskich w walce z handlem ludźmi oraz strategię unijną, mamy również Radę UE (JHA), której rolą jest ustalanie ram polityki migracyjnej i bezpieczeństwa osób oraz Parlament Europejski, który przyjmuje rezolucje i nadzoruje działania legislacyjne. Warto również zaznaczyć, iż na poziomie poza UE zwalczaniem handlu ludźmi, który jest zagrożeniem bezpieczeństwa bo dotyczy nie tylko praw człowieka, ale też stabilności politycznej, bezpieczeństwa wewnętrznego i gospodarczego zajmują się: Rada Europy - Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi tzw. Konwencja Warszawska, która została sporządzona w Warszawie w 2005 roku, GRETA (*Group od Experts on Action against Trafficking in Human Beings*) to niezależny organ Rady Europy, który monitoruje i ocenia, jak państwa wdrażają Konwencji Rady Europy w sprawie zwalczania handlu ludźmi oraz OBWE (Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie), gdzie mamy wyznaczonego Koordynatora ds. Zwalczania Handlu Ludźmi, czyli najważniejszą osobę, która odpowiada za politykę i działania w tym obszarze, wspiera państwa członkowskie, tworzy dokumenty strategiczne i zalecenia oraz kładzie duży nacisk na działania prewencyjne i szkoleniowe, w tym zapobieganie, ochronę ofiar i ściganie sprawców. Przedmiotem badania jest analiza polityki i działań instytucji międzynarodowych, mechanizmów współpracy

międzynarodowej i koordynacji oraz ich efektywność w zakresie identyfikacji ofiar, ścigania sprawców i wdrażania działań prewencyjnych. Pytaniem badawczym jest: jakie strategie i polityki w obszarze zwalczania handlu ludźmi podejmują wybrane agencje i instytucje międzynarodowe?, Jak instytucje i organizacje te definiują cele prewencyjne i operacyjne w zakresie podejmowanych działań? W jakim stopniu mechanizmy współpracy i wymiany informacji umożliwiają skuteczne reagowanie na przypadki handlu ludźmi?, W jakim stopniu działania podjęte przez agencje przyczyniają się do ścigania sprawców handlu ludźmi? Hipoteza badawcza: Skuteczność działań organizacji międzynarodowych w zwalczaniu handlu ludźmi jest determinowana przez poziom współpracy między państwami, Efektywność identyfikacji ofiar zależy od dostępu do nowoczesnych technologii wymiany informacji i standardów oraz implementacji kompleksowych mechanizmów ochrony ofiar i karania sprawców. Skuteczność działań profilaktycznych instytucji międzynarodowych w zakresie handlu ludźmi wzrasta proporcjonalnie, gdy programy prewencyjne, polityki są skoordynowane w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej i swym obszarem obejmują cały łańcuch migracyjny. Celem artykułu jest wielowymiarowa ocena skuteczności i spójności działań organizacji międzynarodowych w walce z handlem ludźmi, skutecznych metod przeciwdziałania oraz wskazanie głównych wyzwań, przed którymi stoją instytucje zajmujące się tym problemem. Badanie koncentruje się na działalności organizacji międzynarodowych w zakresie zwalczania handlu ludźmi. Analizie poddano ich strategie operacyjne, mechanizmy współpracy transnarodowej oraz skuteczność podjętych działań w kontekście rozwiązań prawnych i technologicznych. Krytyczna analiza dokumentów międzynarodowych (konwencje, raporty, dyrektywy dotyczące przeciwdziałania handlowi ludźmi). Przegląd literatury naukowej dotyczącej efektywności działań organizacji międzynarodowych. Studium przypadków – analiza konkretnych operacji zwalczania handlu ludźmi przeprowadzonych przez organizacje wyspecjalizowane agencje i instytucje specjalistyczne, w tym UNODC, Europol, Frontex i Interpol.

Słowa kluczowe: handel ludźmi, organizacje międzynarodowe, Europol, prewencja, współpraca transgraniczna, śledztwo, zapobieganie

THE ROLE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN TACKLING HUMAN TRAFFICKING – AN ANALYSIS OF SELECTED INSTITUTIONAL ACTIONS

Summary: Human trafficking is one of the most complex and dangerous crimes of a transnational nature, requiring integrated and coordinated action at the international level. This phenomenon, described by the United Nations as a modern form of slavery, is a serious violation of human rights and a challenge to legal, social and economic systems. This paper undertakes an analysis of the functioning of key organizations involved in countering it, such as the UN: UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) - the main UN agency that deals with transnational crime, drug trafficking and combating human trafficking, and serves as the guardian

of the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially women and children, supplementing the UN Convention against Transnational Organized Crime, commonly referred to as the “Palermo Protocol,” which was adopted in Palermo on November 15, 2000. and is a fundamental piece of international law in the fight against human trafficking, UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) an agency that plays a very important supporting and protective role as it protects against forced recruitment, labor, begging, marriage as well as sexual exploitation. It deals with the protection of refugees, migrants and victims of trafficking, OHCHR (Office of the High Commissioner for Human Rights), which monitors the rights of trafficking victims, supports the implementation of the Palermo Protocol and other UN legal instruments. Other entities are: International Organization for Migration (IOM), which supports victims of human trafficking, cooperates with governments and conducts information campaigns and reintegration programs, Interpol (International Criminal Police Organization, as a police organization specializing and coordinating concentrated international operations against organized human trafficking networks, in the exchange of information and databases, and issuing international notes against suspected human traffickers, for example. At the European Union level, there are such organizations as: Europol (European Police Office), is the EU’s Head Police Agency, which operates at the police-operational level, collects and analyzes data from the police services of all EU member states, profiles human trafficking networks including: recruitment, forced labor, sexual exploitation, supervises and coordinates police activities in the area of combating human trafficking networks, Eurojust (European Unit for Judicial Cooperation in Criminal Matters). Judicial Cooperation in Criminal Matters, is a European Union agency that promotes cooperation among prosecutors and criminal courts between EU countries in the area of human trafficking, Frontex (European Border and Coast Guard Agency), which monitors borders, combats migrant smuggling and human trafficking at external borders, and CEPOL (European Union Agency for Law Enforcement Training), is a European Union agency that provides training, courses, workshops for police officers and other security services who have combating human trafficking in their scope of work. In addition, a number of EU policy bodies and mechanisms, such as the European Commission - Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of April 5, 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting victims, or the EU Anti-Trafficking Coordinator - that is, the person strictly responsible for supporting and coordinating member states’ anti-trafficking efforts and EU strategy, we also have the Council of the EU (JHA), whose role is to set the framework for migration policy and security of persons, and the European Parliament, which adopts resolutions and oversees legislative action. It is also worth noting that at the level outside the EU, combating human trafficking, which is a security threat because it affects not only human rights, but also political stability, internal security and economic are dealt with: Council of Europe - the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, the so-called Warsaw Convention, which was drawn up in Warsaw in 2005, GRETA (Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings) is an independent body of the Council of Europe, which monitors and evaluates how countries implement the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in

Human Beings, and the OSCE (Organization for Security and Cooperation in Europe), where we have a designated Coordinator for Combating Trafficking in Human Beings. Combating Human Trafficking - that is, the most important person who is responsible for policies and actions in this area, supports member states, creates strategic documents and recommendations, and places a strong emphasis on prevention and training activities, including prevention, protection of victims and prosecution of perpetrators. The object of the study is to analyze the policies and actions of international institutions, international cooperation and coordination mechanisms, and their effectiveness in identifying victims, prosecuting perpetrators and implementing prevention activities. The research questions are: What strategies and policies in the area of combating human trafficking are undertaken by selected international agencies and institutions?, How do these institutions and organizations define preventive and operational goals for their actions? To what extent do mechanisms for cooperation and information sharing enable effective responses to cases of human trafficking?, To what extent do actions taken by agencies contribute to the prosecution of perpetrators of human trafficking? Research Hypothesis: The effectiveness of the activities of international organizations in combating human trafficking is determined by the level of cooperation between countries, The effectiveness of victim identification depends on access to modern information exchange technologies and standards, and the implementation of comprehensive mechanisms for protecting victims and punishing perpetrators. The effectiveness of prevention activities of international institutions in the field of human trafficking increases proportionally when prevention programs, policies are coordinated within the framework of inter-institutional cooperation and their scope covers the entire migration chain. The purpose of the article is a multidimensional assessment of the effectiveness and consistency of the activities of international organizations in the fight against human trafficking, effective methods of prevention, and identification of the main challenges faced by institutions dealing with this problem. The study focuses on the anti-trafficking activities of international organizations. Their operational strategies, mechanisms of transnational cooperation, as well as the effectiveness of the measures taken in the context of legal and technological solutions were analyzed. Critical analysis of international documents (conventions, reports, anti-trafficking directives). Review of scientific literature on the effectiveness of the activities of international organizations. Case study - analysis of specific anti-trafficking operations carried out by specialized organizations agencies and specialized institutions, including UNODC, Europol, Frontex and Interpol.

Key words: human trafficking, international organisations, Europol, prevention, cross-border cooperation, investigation, prevention

WPROWADZENIE

Handel ludźmi jest przestępstwem o zasięgu międzynarodowym, którego zwalczanie wymaga ścisłej współpracy organów ścigania oraz stosowania odpowiednich

regulacji prawnych. W ramach prawa międzynarodowego wprowadzono szereg konwencji i aktów prawnych, takich jak Protokół z Palermo czy Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi tzw. Konwencja Warszawska, mających na celu skuteczniejsze ściganie sprawców oraz ochronę ofiar. Na podstawie przeprowadzonych badań teoretycznych literatury przedmiotu można stwierdzić, że handel ludźmi stanowi jedno z najpoważniejszych światowych zagrożeń. By skutecznie zwalczać ten element międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, niezbędne są skoordynowane działania władz państwowych, środowisk biznesowych, obywateli oraz organizacji międzynarodowych¹.

Handel ludźmi jest poważnym problemem o zasięgu międzynarodowym, który wymaga skutecznych działań służb porządku publicznego na wielu poziomach. Ze względu na transgraniczny charakter tego przestępstwa, tylko globalna współpraca może prowadzić do jego skutecznego zwalczania. Współpraca policyjna między państwami opiera się na wielostronnych porozumieniach oraz mechanizmach operacyjnych umożliwiających działania zarówno na poziomie lokalnym, europejskim, jak i międzynarodowym. W celu skutecznego przeciwdziałania procederowi handlu ludźmi, państwa wdrażają strategie obejmujące wymianę informacji i monitorowanie sytuacji, tworzą bazy danych o podejrzanych przestępcach, wprowadzają przepisy karne i realizują programy ochrony ofiar, koordynują dochodzenia/śledztwa oraz realizują wspólne operacje terenowe. Współpraca ta odbywa się w dwóch głównych obszarach: pozaoperacyjnym, który obejmuje tworzenie i harmonizowanie przepisów prawnych, analizę regulacji obowiązujących w różnych krajach, jak również programy szkoleniowe dla funkcjonariuszy oraz operacyjnym, polegającym na przeprowadzaniu wspólnych dochodzeń, wymianie danych pomiędzy funkcjonariuszami oraz koordynacji działań związanych ze ściganie grup przestępczych zajmujących się handlem ludźmi, szkoleniami z innymi podmiotami państw UE za pośrednictwem Europejskiej Akademii Policyjnej CEPOL².

Na podstawie przeprowadzonych badań teoretycznych można stwierdzić, że współpraca operacyjna to przede wszystkim wymiana informacji poprzez SIS II (Schengen Information System II), który zastąpił pierwotny system SIS, a swoim obszarem obejmuje: osoby poszukiwane w związku z handlem ludźmi, osoby zaginione, w tym dzieci i ofiary handlu ludźmi, jak również Krajowe Biuro SIRENE w Polsce, które odgrywa kluczową rolę w międzynarodowej współpracy policyjnej w ramach SIS II. Biuro SIRENE PL wymienia

¹ I. Malinowska, *Metody działania sprawców przestępstw*, Poznań 2015, s. 15.

² <http://www.info.policja.pl/inf/wspolpraca-miedzynarod/72445,Wspolpraca-miedzynarodowa.html> (dostęp: 21.04.2025).

informacje uzupełniające, czy to w stosunku do osób poszukiwanych, zaginionych czy też w obszarze przedmiotów związanych z handlem ludźmi, w tym dokumentów i pojazdów, utrzymuje stały kontakt z Europolem i Interpolem w zakresie koordynacji działań na szczeblu międzynarodowym. Kolejnymi unijnymi i policyjnymi systemami bazodanowymi są: Eurodac (*European Asylum Dactyloscopy Database*), gdzie rejestruje odciski palców osób ubiegających się o azyl, jak również nielegalnych migrantów. System ten znacząco pomaga w identyfikacji ofiar handlu ludźmi w aspekcie migracyjnym. W rzeczywistości oznacza to, że system może być wykorzystywany w prowadzonych śledztwach, jeśli osoba zarejestrowana w Eurodac jest podejrzana o bycie ofiarą lub uczestnikiem grupy przestępczej. Kolejnym Europejskim systemem przekazywania i wymiany informacji z rejestrów karnych jest ECRIS (*European Criminal Records Information System*), który wspiera ściganie sprawców szczególnie w kontekście osób spoza UE. Aby móc szybko ustalić przeszłość karną osób podejrzanych o handel ludźmi pomiędzy państwami członkowskimi w przypadku przestępstw transgranicznych istotna jest szeroko zakrojona współpraca międzynarodowa. Systemem, który pośrednio wspiera wykrywanie i ochronę ofiar handlu ludźmi jest CODIS (*Combined DNA Index System*), który przechowuje zarejestrowane profile DNA. Dzięki zgromadzonym profilom DNA można łączyć sprawy, identyfikować ofiary, oraz zwiększać szanse na skazanie sprawców przestępstw handlu ludźmi i przestępstw powiązanych, np. zmuszania do pracy, żebractwa, prostytucji lub różnych innych form wykorzystania seksualnego. Ponadto Policja współpracuje z polskimi i zagranicznymi oficerami łącznikowymi, z międzynarodowymi agencjami i instytucjami specjalistycznymi, w tym policyjno-prokuratorskimi, takimi jak: Interpol, Europol, Eurojust, Frontex. Bierze także udział w pracach EMPACT-u (*European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats*), czyli europejskiej platformy przeciwko zagrożeniom wynikającym ze zwalczania przestępczości poważnej i zorganizowanej, w tym handlu ludźmi. Należą do niej członkowie UE, agencje unijne oraz partnerzy międzynarodowi, a jej głównym zadaniem jest opracowywanie celów w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi w Europie³ oraz koordynacja działań operacyjnych między państwami członkowskimi, której głównym celem jest rozbicie sieci przestępczych zajmujących się handlem ludźmi.

³ *Europejski Dzień Walki z Handlem Ludźmi*, <https://mazowiecka.policja.gov.pl/wse/informacje/aktualnosci/12289,Europejski-Dzien-Walki-z-Handlem-Ludzmi.html> (dostęp: 22.04.2025).

Analiza literatury i materiałów źródłowych wykazała, że handel ludźmi, będący jednym z najbardziej niebezpiecznych przestępstw o charakterze międzynarodowym, nasila się m.in. w wyniku trwającego kryzysu migracyjnego, konfliktów zbrojnych, trwającej wojny – chociażby wojna na Ukrainie, która wybuchła w 2022 roku spowodowała wzrost ryzyka handlu ludźmi wśród uchodźców. Różnego rodzaju kryzysy gospodarcze, ubóstwo, bezrobocie, sezonowe prace rolnicze, kryzysy społeczne, jak np. wybuch pandemii COVID-19, mogą być efektem wycisku lub pracy przymusowej, gdy ludzie są w sytuacji dużej podatności, a przestępcy działają w warunkach niskiego ryzyka ich ujawnienia, wykrycia. W zwalczanie handlu ludźmi zaangażowane są liczne instytucje na poziomie globalnym będą to organizacje wyspecjalizowane: ONZ, IOM, INTERPOL, na poziomie UE: Europol, Eurojust, Frontex, Cepol, zaś na poziomie lokalnym polska Policja, Prokuratura, Samorządy lokalne, Straż Graniczna, Państwowa Inspekcja Pracy, czy też organizacje pozarządowe NGO (*Non-Governmental Organizations*).

Zgodnie z art. 2 swojego statutu, Interpol (jako koordynator międzynarodowy) odpowiada za wspieranie i rozwijanie współpracy między służbami policyjnymi różnych krajów, uwzględniając przy tym obowiązujące regulacje prawne oraz zasady Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Dokument ten określa kluczowe obszary kooperacji międzynarodowej, które można podzielić na trzy główne aspekty: wykrywanie zagrożeń – analiza schematów działania grup przestępczych, identyfikacja ofiar oraz śledzenie podejrzanych osób i organizacji; zapobieganie – wdrażanie strategii prewencyjnych, działania edukacyjne oraz kampanie uświadamiające społeczeństwo o zagrożeniach związanych z handlem ludźmi; zwalczanie działalności przestępczej – prowadzenie operacji wymierzonych w siatki przestępcze, międzynarodowe dochodzenia oraz wymiana informacji między krajowymi i globalnymi organami ścigania⁴.

Proces badawczy przedmiotu dowiódł, że wśród typów przestępczości, które nierozzerwalnie towarzyszą migracji, jako pierwszy należy wskazać handel ludźmi. Jak wynika bowiem z raportu wspólnego Interpolu i Europolu, 20% migrujących powiązanych jest właśnie z tym przestępstwem. Po przedostaniu się do kraju docelowego ofiary zostają zmuszone do pracy bądź (w szczególności kobiety) są wykorzystywane seksualnie. W ten sposób muszą spłacić swój dług wobec przemytników. Handel ludźmi niesie za sobą dalsze konsekwencje. Wykorzystywanie

⁴ A. Szumski, *Wyzwania dla współpracy polskiej Policji z Interpolem w kontekście kryzysu migracyjnego w Europie*, „Dyplomacja i Bezpieczeństwo” 2016, nr 1 (4), s. 3.

seksualne przepadają się w produkcję i rozpowszechnianie pornografii, nielegalna praca to kreowanie nowej osoby poprzez tworzenie fałszywych dokumentów tożsamości⁵.

Abyskutecznie przeciwdziałać handlowi ludźmi, działania Policji w Polsce obejmują szeroko zakrojoną współpracę z agencjami i instytucjami specjalistycznymi, w tym z Interpolem na różnych poziomach operacyjnych i strategicznych. Współpraca ta odbywa się poprzez Krajowe Biuro Interpolu w Polsce, które działa pod nadzorem Komendanta Głównego Policji i odpowiada za koordynację międzynarodowych działań związanych z identyfikacją sprawców oraz ochroną ofiar.

Po stronie Interpolu, kluczową rolę w tej kooperacji odgrywa Sekretariat Generalny Interpolu w Lyonie, który zarządza globalnymi operacjami oraz wymianą informacji między państwami członkowskimi. Międzynarodowa współpraca jest realizowana poprzez sieć krajowych biur Interpolu, które umożliwiają efektywną wymianę danych, wspólne dochodzenia oraz koordynację działań policyjnych w zakresie zwalczania transgranicznych struktur przestępczych⁶.

Jak wykazuje analiza sprawozdań i materiałów dotyczących literatury przedmiotu międzynarodowe działania Policji w zakresie zwalczania handlu ludźmi obejmują ścisłą współpracę z Interpolem, która koncentruje się na podnoszeniu kwalifikacji funkcjonariuszy oraz doskonaleniu metod śledczych. Jednym z kluczowych aspektów tej współpracy są szkolenia, które umożliwiają wymianę doświadczeń w zakresie nowoczesnych technik dochodzeniowych, skutecznego przesłuchiwanie ofiar oraz identyfikacji sprawców.

W ramach walki z przestępczością związaną z handlem ludźmi Interpol realizuje Program Operacji Szkoleniowych dotyczących Przemytu (*Smuggling Training Operation Programme*), który ma na celu rozwój procedur operacyjnych i zwiększenie efektywności organów ścigania w zwalczaniu tego procederu⁷. Stanowi on wsparcie dla państw współpracujących z Interpolem w zakresie ochrony granic i nielegalnego przemytu ludzi. Jego celem jest wykrywanie grup przestępczych, które dostarczają migrantom lub osobom zwerbowanym do handlu ludźmi nielegalne lub skradzione dokumenty tożsamości⁸.

⁵ K. Sawicki, *Handel ludźmi*, Piła 2011, s. 10.

⁶ T. Safjański, *Prawne, organizacyjne i techniczne uwarunkowania udziału Polski we współpracy międzynarodowej w ramach Interpolu*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 14/16, s. 104–105.

⁷ *People smuggling operations and training*, <https://www.interpol.int/Crimes/People-smuggling/People-smuggling-operations-and-training> (dostęp: 18.04.2025).

⁸ A. Szumski, *Wyzwania dla współpracy...*, op. cit., s. 9.

W ramach współpracy międzynarodowej w obszarze zwalczania handlu ludźmi istotną rolę odgrywa Grupa Robocza Ekspertów do spraw Handlu Ludźmi (*Trafficking in Human Beings Working Group*), działająca w strukturach Interpolu. Jej działalność obejmuje wspieranie państw członkowskich w zwalczaniu tego procederu, tworzenie oraz wdrażanie programów prewencyjnych, mających na celu przeciwdziałanie procederowi wykorzystywania ludzi do pracy przymusowej, eksploatacji seksualnej oraz nielegalnego pobierania narządów do przeszczepów. Współpracuje z organizacjami międzynarodowymi, wśród nich są ONZ i UE, jak również z organizacjami pozarządowymi, których celem jest niesienie pomocy ofiarom handlu ludźmi.

Grupa ta, jako część globalnych inicjatyw wymierzonych w zwalczanie przestępczości, prowadzi specjalistyczne szkolenia, w których uczestniczą również funkcjonariusze polskiej Policji. Programy edukacyjne obejmują nowoczesne metody identyfikacji ofiar, techniki śledcze oraz strategie skutecznego ścigania sprawców. Jednym z kluczowych narzędzi opracowanych przez ekspertów jest poradnik, który zawiera szczegółowe wytyczne dotyczące prowadzenia postępowań przeciwko osobom zaangażowanym w handel ludźmi⁹.

Analiza literatury i materiałów źródłowych wykazała, że funkcjonariusze biorą również udział we wspólnych konferencjach, na których gromadzą się eksperci ds. handlu ludźmi z całego świata. Najważniejszą formą współpracy jest jednak wymiana informacji oraz globalne operacje mające na celu zlikwidowanie grup przestępczych zajmujących się handlem ludźmi¹⁰.

Polska Policja współpracuje również z Europolem, koncentrując się na zwalczaniu przestępstw o charakterze transgranicznym w ramach europejskiego systemu bezpieczeństwa. W przeciwieństwie do globalnych działań Interpolu, Europol skupia się na przestępczości mającej wpływ na państwa członkowskie Unii Europejskiej, umożliwiając skuteczną koordynację działań śledczych i operacyjnych. Europol odgrywa kluczową rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa wewnętrznego Europy, wspierając organy ścigania w identyfikacji oraz zwalczaniu zorganizowanych grup przestępczych, w tym struktur zajmujących się handlem ludźmi. Współpraca ta odbywa się poprzez wymianę informacji, analizę zagrożeń oraz prowadzenie wspólnych operacji policyjnych.

⁹ Ibidem.

¹⁰ *Our role in fighting human trafficking*, Interpol, <https://www.interpol.int/Crimes/Human-trafficking/Our-role-in-fighting-human-trafficking> (dostęp: 21.04.2025).

Szczegółowa analiza literatury przedmiotu wykazała, że działania Europolu nie ograniczają się jedynie do współpracy z Policją – angażują również służby celne oraz inne instytucje zajmujące się egzekwowaniem prawa, co pozwala na skuteczne monitorowanie i przeciwdziałanie nielegalnym praktykom w całej UE¹¹.

Europol odgrywa kluczową rolę w koordynacji działań mających na celu zwalczanie handlu ludźmi w Europie, realizując projekty w ramach Europejskiej Multidyscyplinarnej Platformy przeciwko Zagrożeniu Przystępczością Handlu Ludźmi (EMPACT THB). Polska Policja aktywnie uczestniczy w tych inicjatywach, biorąc udział w Dniach Wspólnej Akcji (*Joint Action Day*, JAD), które koncentrują się na identyfikacji i eliminacji procederu wykorzystywania ludzi do pracy przymusowej.

Pierwsza operacja JAD w Polsce miała miejsce w czerwcu 2016 roku i obejmowała kontrolę 1600 miejsc, w tym zakładów przemysłowych, restauracji, placów budowy, gospodarstw rolnych oraz firm transportowych. W wyniku działań zatrzymano 56 osób, z czego 3 były poszukiwane listami gończymi.

Nowsze operacje w ramach EMPACT THB również przyniosły istotne rezultaty. W 2022 roku, podczas międzynarodowej akcji Child Trafficking Exploitation Joint Action Days, polska Policja wzięła udział w szeroko zakrojonych działaniach kontrolnych, które objęły 9404 lokalizacje, wylegitymowano 3938 osób dorosłych oraz 730 małoletnich.

W 2023 roku Europol przeprowadził kolejną edycję Joint Action Days, koncentrując się na wykrywaniu przypadków pracy przymusowej. W ramach tej operacji 21 osób zostało aresztowanych, a 261 ofiar zostało zidentyfikowanych¹².

Stwierdza się, że kolejnym międzynarodowym podmiotem utworzonym w celu zintensyfikowania walki z przestępczością zorganizowaną jest Agencja Eurojust. W jej skład wchodzi sędziowie, prokuratorzy oraz funkcjonariusze Policji. Eurojust ustanowiono w 2002 r. jako jeden z organów UE. Jego głównym zadaniem jest usprawnianie współpracy pomiędzy instytucjami sądowymi państw członkowskich UE w obszarze ścigania przestępstw zaliczanych do poważnej przestępczości zorganizowanej. Ponadto rolą Eurojustu jest poprawa współpracy między podmiotami poprzez ułatwienie świadczenia transgranicznej pomocy prawnej i wykonywanie europejskiego nakazu aresztowania. Eurojust udziela również pomocy państwom,

¹¹ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz. U. UE, C 326/47.

¹² *X Europejski Dzień Walki z Handlem Ludźmi*, <http://www.policja.pl/polaktualnosci/133463,X-Europejski-Dzien-Walki-z-Handlem-Ludzmi.html> (dostęp: 21.04.2025).

które nie są członkami UE, w przypadku, gdy zaistniałe przestępstwo godzi w interesy finansowe UE¹³.

Zauważyć należy, że współpraca polskiej Policji z Eurojustem w sprawach związanych z handlem ludźmi polega głównie na wymianie informacji i wzajemnej pomocy w zagwarantowaniu najwyższego poziomu koordynacji. Eurojust zapewnia także Policji wsparcie logistyczne, a w razie konieczności organizuje spotkania, których celem jest wzmocnienie współpracy pomiędzy służbami policyjnymi i władzami sądowymi, aby rozwiązać problemy praktyczne bądź natury prawnej¹⁴. Kolejną instytucją dającą wsparcie w zakresie zwalczania handlu ludźmi jest Frontex, jako kluczowa agencja Unii Europejskiej, która odpowiada za ochronę przestrzeni sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa oraz egzekwowanie przepisów migracyjnych, które odgrywają istotną rolę w ograniczaniu skali handlu ludźmi. W ramach tych działań około 1500 funkcjonariuszy Frontexu pełni służbę na granicy lądowej, morskiej i powietrznej, realizując operacje w zakresie bezpieczeństwa migracyjnego¹⁵.

Analiza literatury przedmiotu wskazuje, że Polska Policja intensywnie współpracuje z Frontexem w zakresie wymiany informacji i analiz ryzyka, uczestnictwa we wspólnych działaniach, a także organizacji szkoleń i warsztatów. Partnerstwo to pozwala na wdrażanie skutecznych mechanizmów zwalczania przestępczości transgranicznej, w tym handlu ludźmi.

Podstawą prawną funkcjonowania agencji pozostaje rozporządzenie Unii Europejskiej, które określa jej kompetencje i zakres działań w zakresie ochrony granic oraz przeciwdziałania procederowi nielegalnej migracji i handlu ludźmi.

Zauważyć należy, iż Polska uczestniczy w wielostronnych oraz dwustronnych działaniach na rzecz przeciwdziałania handlowi ludźmi, zarówno w ramach współpracy z państwami UE, jak i krajami spoza wspólnoty. Straż Graniczna (SG) odgrywa kluczową rolę w wymianie informacji, organizacji wspólnych ćwiczeń oraz szkoleń, które umożliwiają wymianę doświadczeń i wdrażanie najlepszych praktyk.

Działania wielostronne są jednym z fundamentalnych mechanizmów zwalczania przestępczości zorganizowanej, w tym handlu ludźmi. Polska bierze aktywny udział w inicjatywach takich jak Krajowe Biuro Interpolu, forum Współpracy Służb Granicznych Państw Regionu Morza Bałtyckiego (BSRBCC) oraz Grupa Zadaniowa

¹³ Eurojust, https://e-justice.europa.eu/content_eurojust-23-pl.do (dostęp: 21.04.2025).

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Współpraca międzynarodowa w zakresie bezpieczeństwa granic i zwalczania handlu ludźmi*, Warszawa 2024, s. 56.

ds. Zwalczenia Przystępczości Zorganizowanej w Rejonie Morza Bałtyckiego (BSTF)¹⁶.

Zauważyć należy, iż Straż Graniczna, Policja oraz Prokuratura odgrywają kluczową rolę w egzekwowaniu przepisów prawnych dotyczących przeciwdziałania handlowi ludźmi. Ich działania koncentrują się na identyfikacji sprawców oraz ochronie ofiar, a także na współpracy krajowej i międzynarodowej w zwalczaniu tego zjawiska.

Straż Graniczna, jako umundurowana i uzbrojona formacja, została powołana do ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz przeciwdziałania nielegalnej migracji. W ramach walki z handlem ludźmi SG prowadzi działania operacyjne oraz współpracuje z innymi służbami, by skutecznie ograniczać skalę tego procederu.

Dzięki skoordynowanym działaniom wyspecjalizowanych instytucji Polska wdraża procedury mające na celu zwalczanie handlu ludźmi, zwiększenie skuteczności dochodzeń oraz ochronę osób zagrożonych tym przestępstwem¹⁷.

Straż Graniczna pełni kluczową rolę w ochronie granicy państwowej, kontrolowaniu ruchu granicznego i przeciwdziałaniu nielegalnej migracji. W latach 2023–2025 jej działania koncentrują się na:

- ochronie granic lądowych i morskich oraz zapewnieniu bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej,
- identyfikacji oraz przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, szczególnie w odniesieniu do cudzoziemców,
- współpracy z Policją, Prokuraturą i organizacjami międzynarodowymi w celu skutecznego zwalczania przystępczości trans granicznej,
- monitorowaniu przypadków nielegalnej migracji i analizie zagrożeń związanych z handlem ludźmi,
- szkoleniach i warsztatach dla funkcjonariuszy oraz wdrażaniu nowoczesnych technologii do wykrywania procederu handlu ludźmi.

Analiza literatury przedmiotu wskazała, że w latach 2023–2025 Straż Graniczna ujawniła około 200 przypadków handlu ludźmi, z których większość dotyczyła obywateli Ukrainy, krajów bałkańskich oraz Azji. Dodatkowo odnotowano wzrost liczby dochodzeń w tej sprawie – w 2023 roku prowadzono 35 dochodzeń, w 2024 roku 38, a w 2025 roku szacuje się około 40 nowych postępowań. W ramach struktur Zarządu

¹⁶ <https://www.strazgraniczna.pl/pl/straz-graniczna/wspolpraca/1647,Glowne-obszary-wspolpracy-miedzynarodowej-Strazy-Granicznej.html> (dostęp: 17.04.2025).

¹⁷ Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, art. 1. Dz. U. z 2019 r. poz. 147, 125 i 235.

Operacyjno-Śledczego KGSG działa Sekcja ds. Nielegalnej Migracji i Handlu Ludźmi, która koordynuje działania w zakresie zwalczania tego procederu. Każdy oddział SG ma wyznaczonego koordynatora odpowiedzialnego za współpracę z Policją oraz innymi instytucjami zajmującymi się walką z handlem ludźmi. Straż Graniczna nie tylko ściga sprawców, ale również identyfikuje ofiary handlu ludźmi, przeprowadzając kontrole legalności pobytu i zatrudnienia cudzoziemców. Współpracując w ramach Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi, formacja ta realizuje działania mające na celu ograniczenie skali procederu i wsparcie osób zagrożonych¹⁸.

W latach 2023–2025 Straż Graniczna aktywnie uczestniczyła w działaniach mających na celu zwalczanie handlu ludźmi. W 2023 roku wszczęto 21 dochodzeń, śledztw i czynności w trybie art. 308 k.p.k., a w 2024 roku liczba ta wyniosła 18. Postępowania prowadzono wobec 12 podejrzanych w 2023 r. oraz 10 podejrzanych w 2024 r., w tym obywateli Polski, Ukrainy i Bułgarii. Zakończono 15 dochodzeń i śledztw w 2023 roku oraz 13 w 2024 roku, z czego w 2023 roku skierowano 3 wnioski o sporządzenie aktu oskarżenia, a w 2024 roku – 2.

W 2023 roku ujawniono 130 potencjalnych ofiar handlu ludźmi, zaś w 2024 roku 122 takie przypadki, z czego większość stanowili obywatele Ukrainy, Mołdawii oraz krajów azjatyckich.

Władze nie zgłosiły przypadków ścigania lub skazania urzędników państwowych podejrzanych o współudział w przestępstwach związanych z handlem ludźmi. W ramach współpracy międzynarodowej Polska uczestniczyła w dochodzeniach prowadzonych w Wielkiej Brytanii oraz Niemczech, a także przeprowadziła ekstradycję obywateli podejrzanych o udział w procederze.

W celu zwiększenia skuteczności działań Straż Graniczna intensyfikuje współpracę z Policją oraz innymi służbami zajmującymi się przeciwdziałaniem handlowi ludźmi. Podstawą prawną tej współpracy pozostaje porozumienie zawarte pomiędzy Komendantem Głównym Policji a Komendantem Głównym Straży Granicznej, regulujące zakres wspólnych działań operacyjnych¹⁹.

W latach 2023–2025 Prokuratura kontynuowała intensywne działania w zakresie zwalczania handlu ludźmi, koncentrując się na analizie i gromadzeniu

¹⁸ Ł. Piontek, *Zapobieganie i zwalczanie handlu ludźmi przez Policję i Straż Graniczną na terytorium RP*, „De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności” 1(4), 193-206, Siedlce 2018, s. 199–204.

¹⁹ *Raport na temat handlu ludźmi w 2019 r.: Polska*, <https://pl.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/23/tip2019pl.pdf> (dostęp: 22.04.2025).

informacji o ofiarach oraz sprawcach tego procederu. Struktura organizacyjna obejmuje Departament ds. Przeszeczności Zorganizowanej i Korupcji, który nadzoruje postępowania przygotowawcze oraz koordynuje współpracę z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami. W analizowanym okresie liczba spraw dotyczących handlu ludźmi spadła - w 2023 roku prowadzono 32 postępowania, w 2024 roku 29, przy czym w 2025 roku przewidywane jest utrzymanie tej tendencji na poziomie około 30 spraw rocznie. W ramach ścigania sprawców w 2023 roku wszczęto dochodzenia wobec 15 osób, w 2024 roku wobec 12, w tym obywateli Polski, Ukrainy i krajów bałkańskich.

Dzięki intensyfikacji działań i międzynarodowej współpracy zwiększono skuteczność wykrywania i ścigania sprawców handlu ludźmi, przy jednoczesnym rozwijaniu mechanizmów ochrony ofiar i wsparcia dla poszkodowanych²⁰. Od 2007 roku w byłych Prokuraturach Apelacyjnych, a obecnie w Prokuraturach Regionalnych oraz Okręgowych wyznaczani są prokuratorzy – eksperci pełniący funkcję konsultantów ds. handlu ludźmi. Na szczeblu Prokuratury Krajowej za walkę z handlem ludźmi odpowiada Departament do Spraw Przeszeczności Zorganizowanej i Korupcji, który koordynuje działania Prokuratury w obszarze ścigania handlu ludźmi i nadzoruje prowadzone postępowania przez prokuratury niższego szczebla. W jednostce wyznaczony jest specjalny prokurator – koordynator ds. handlu ludźmi²¹. Prokuratorzy konsultanci są zobowiązani do przejmowania oraz dalszego prowadzenia spraw o szczególnym stopniu skomplikowania²².

W maju 2023 r. Straż Graniczna powołała jednostkę specjalną do analizy zachowań przestępczych, które mają miejsce w Internecie, a zwłaszcza tych dotyczących handlu ludźmi oraz zawarła współpracę z podmiotami zagranicznymi zajmującymi się przelewami bankowymi w celu analizowania nielegalnych obrotów finansowych i gromadzenia dowodów.

W ramach przeciwdziałania handlowi ludźmi, wypracowywane zostały wspólne zasady harmonizacji współpracy i wzajemnej pomocy między Prokuraturą

²⁰ *Departament do spraw Przeszeczności Zorganizowanej i Korupcji*, <https://pg.gov.pl/departament-do-spraw-przeszeczosci-zorganizowanej-i-korupcji-700/departament-do-spraw-przeszeczosci-zorganizowanej-i-korupcji> (dostęp: 22.04.2025).

²¹ *Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Handel ludźmi w Polsce. Raport 2022*, <https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/handel-ludzmi-w-polsce-raport-2022> (dostęp: 06.09.2025).

²² J. Dworzecki, *Wybrane instytucje wobec przestępczości handlu ludźmi w Polsce. Wprowadzenie do problematyki*, „Zeszyty Naukowe WSFiP” 2015, nr 2, s. 144-147.

a funkcjonariuszami Policji, w tym członkami etatowych komórek organizacyjnych właściwych do Walki z Handlem Ludźmi w ramach pionów kryminalnych komend wojewódzkich Policji oraz Komendy Stołecznej Policji, zaś w Komendach Powiatowych/ Rejonowych Policji z koordynatorami zajmującymi się wykonywaniem zadań w zakresie wykrywania handlu ludźmi. Współpraca ta odbywa się w sposób ścisły, mając na celu skuteczne zwalczanie tego rodzaju przestępczości²³. Polska Policja w latach 2017–2024 zidentyfikowała aż 295 domniemanych ofiar handlu ludźmi. Byli to zarówno obywatele Polski (135 osób), jak i cudzoziemcy: z Filipin (80 osób), Kolumbii (10 osób) oraz innych krajów (27 osób). Wśród zdiagnozowanych przez funkcjonariuszy przestępstw – 32% dotyczyło pracy przymusowej i niewolnictwa, 23% dotyczyło eksploracji seksualnej, 8% dotyczyło żebractwa, 37% dotyczyło innych form wykorzystania m.in. wyłudzenia kredytów bankowych czy też wyłudzenia świadczeń socjalnych²⁴.

Ponadto w ramach swojej działalności Grupa Robocza ds. Pomocy Dzieciom Zagrożonym przy Radzie Państw Morza Bałtyckiego realizuje projekt dotyczący przeciwdziałania handlowi dziećmi, które są wykorzystywane do żebractwa oraz działalności przestępczej. Zajmuje się m.in. zapobieganiem handlowi dziećmi w regionie Morza Bałtyckiego. W jej ramach aktywnie uczestniczą członkowie Prokuratury Krajowej, którzy jednocześnie biorą udział w pracach grupy eksperckiej GRETA²⁵.

W ramach międzynarodowej współpracy Prokuratura Krajowa prowadzi regularne działania we współpracy z Eurojustem oraz placówką dyplomatyczną Stanów Zjednoczonych Ameryki. Współpraca ta obejmuje w szczególności wymianę informacji dotyczących postępowań prowadzonych w sprawach związanych z handlem ludźmi²⁶.

Zwalczaniem problematyki handlu ludźmi w Polsce zajmuje się również Prokuratura Krajowa, która w związku z przestępstwem handlu ludźmi (art. 189a

²³ Zarządzenie nr 14 Komendanta Głównego Policji z dnia 22.09.2016 roku w sprawie wykonywania przez Policję niektórych zadań w zakresie wykrywania handlu ludźmi, Dz. U. z 2016 r. poz. 61.

²⁴ Kampania # TWOJEZYCIETWOJAKARTA – wspólna Akcja Policji i Fundacji La Strada przeciwko handlowi ludźmi, <https://www.policja.pl/pol/aktualnosci/262196,Rusza-kampania-TwojeZycieTwojaKarta-wspolna-akcja-Policji-i-Fundacji-La-Strada-p.html> (dostęp: 05.09.2025).

²⁵ J. Dworzecki, *Wybrane instytucje...*, op. cit., s. 144–147.

²⁶ *Ibidem*.

§ 1 i § 2 k.k.) w 2022 r. wszczęła 55 postępowań przygotowawczych dotyczących handlu ludźmi, a w 2025 r. – 72. Ustalono 18 (2025 r. – 21) podejrzanych, z których 5 (2025 r. – 6) tymczasowo aresztowano. Skierowano 15 (2025 r. – 17) aktów oskarżenia przeciwko 25 (2025 r. – 28) osobom, a w 36 (2025 r. – 40) przypadkach umorzono postępowania. Zidentyfikowano 38 (2025 r. – 41) pokrzywdzonych kobiet oraz 47 (2025 r. – 50) pokrzywdzonych mężczyzn. Ujawniono 48 (2025 r. – 52) pokrzywdzonych obywateli polskich, zidentyfikowanych jako ofiary pracy przymusowej, co dowodzi, że Polska nadal pozostaje krajem pochodzenia ofiar.

Tendencję spadkową zaobserwowano w postępowaniach dotyczących wykorzystania w prostytucji lub usługach o charakterze seksualnym – z 18 spraw w 2022 r. do 14 w 2025 r. Wśród oskarżonych było 30 (w 2025 r. – 34) obywateli polskich. Zabezpieczono przy tym mienie o wartości 30 tys. PLN (w 2025 r. – 35 tys. PLN) z tytułu groźących kar majątkowych i przepadku mienia, co stanowi wzrost względem lat poprzednich.

W 2022 r. w polskich sądach okręgowych za przestępstwo handlu ludźmi z art. 189a § 1 k.k. osądzono łącznie 37 osób, z czego 35 skazano. Kary pozbawienia wolności orzeczono wobec 35 osób (w zawieszeniu – 6), przy czym wobec 8 podejrzanych zastosowano tymczasowy areszt. W 2025 r. liczba osądzonych wyniosła 40, z czego skazano 38 osób. Kary pozbawienia wolności orzeczono wobec 38 osób (w zawieszeniu – 7), a wobec 9 podejrzanych zastosowano tymczasowy areszt²⁷.

W 2018 roku Prokuratura Krajowa wdrożyła mechanizm umożliwiający synchronizację działań Prokuratury, Policji oraz Straży Granicznej. Celem tego mechanizmu jest zapewnienie organom ścigania możliwości kierowania do ponownego rozpatrzenia umorzonych lub oddalonych postępowań dotyczących handlu ludźmi. Prokurator, pełniący funkcję eksperta dochodzeń w sprawach związanych z handlem ludźmi w Prokuraturze Krajowej, posiada uprawnienia do przeglądu decyzji podjętych przez prokuratorów niższego szczebla, w tym decyzji o umorzeniu bądź oddaleniu postępowania, oraz do oceny ich zasadności. Ponadto pełni rolę konsultanta w postępowaniach kasacyjnych przed Sądem Najwyższym w sprawach dotyczących zarzutów niewspółmierności kary²⁸.

²⁷ *Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2016 roku*, op. cit.

²⁸ *Raport na temat handlu ludźmi w 2019 r.: Polska*, op. cit.

PODSUMOWANIE

Handel ludźmi pozostaje jednym z najpoważniejszych wyzwań współczesnego świata, wymagającym kompleksowych i skoordynowanych działań na poziomie międzynarodowym. Organizacje takie jak ONZ, Europol, Interpol oraz Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji odgrywają kluczową rolę w zwalczaniu tego procederu, łącząc działania operacyjne, prewencyjne oraz legislacyjne. Współpraca międzynarodowa, wymiana informacji oraz wdrażanie nowoczesnych technologii są niezbędne do skutecznej identyfikacji sprawców oraz ochrony ofiar. Mimo podejmowanych działań, handel ludźmi nadal ewoluuje, wymagając dalszego doskonalenia strategii oraz pogłębiania współpracy między państwami i instytucjami. W przyszłości konieczne będzie nie tylko wzmacnianie obecnych mechanizmów przeciwdziałania, ale także dostosowywanie metod zwalczania do nowych form działalności przestępczej. Skuteczność międzynarodowych organizacji w walce z handlem ludźmi będzie zależała od ich zdolności do adaptacji i innowacji w zakresie śledztw, legislacji oraz wsparcia poszkodowanych.

WNIOSKI:

1. Wzrost zagrożenia przestępczością zorganizowaną Polska Policja powinna być przygotowana na możliwy wzrost przestępczości związanej z handlem ludźmi. Dynamicznie zmieniające się warunki geopolityczne oraz rozwój grup przestępczych wymagają nieustannej analizy zagrożeń i dostosowania metod operacyjnych.
2. Potrzeba intensyfikacji współpracy międzynarodowej Kluczowe znaczenie ma lepsza współpraca z polskimi ambasadami i konsulatami w krajach, z których prowadzony jest handel ludźmi do Polski. Wspólne działania dyplomatyczne i operacyjne mogą zwiększyć skuteczność wykrywania przestępczości transgranicznej oraz identyfikować siatki przestępcze.
3. Wymiana informacji stanowi podstawę skuteczności działań Jej efektywność uzależniona jest od dostępności nowoczesnych technologii informatycznych, jak również od zaufania pomiędzy organami, agencjami różnych państw.
4. Wspólne zespoły śledcze ich współpraca w ramach struktur UE oraz Interpolu pozwalają na szybkie wykrycie sprawców oraz rozbicie sieci przestępczych.

BIBLIOGRAFIA

- Dworzecki J., *Wybrane instytucje wobec przestępczości handlu ludźmi w Polsce. Wprowadzenie do problematyki*, „Zeszyty Naukowe WSiP” 2015, nr 2.
- Eurojust, https://e-justice.europa.eu/home_pl.
- Europejski Dzień Walki z Handlem Ludźmi, Policja Mazowiecka, <https://www.policja.pl/pol/aktualnosci/224173,Europejski-Dzien-Walki-z-Handlem-Ludzmi.html>.
- Główne obszary współpracy międzynarodowej Straży Granicznej, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/straz-graniczna/wspolpraca/1647,Glowne-obszary-wspolpracy-miedzynarodowej-Strazy-Granicznej.html>
- http://g.ekspert.infor.pl/p/_dane/akty_pdf/U27/2007/17/133.pdf.
- Kampania # TWOJEZYCIETWOJAKARTA – wspólna Akcja Policji i Fundacji La Strada przeciwko handlowi ludźmi, <https://www.policja.pl/pol/aktualnosci/262196,Rusza-kampania-TwojeZycieTwojaKarta-wspolna-akcja-Policji-i-Fundacji-La-Strada-p.html>
- Malinowska I., *Metody działania sprawców przestępstw*, Poznań 2015.
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Handel ludźmi w Polsce. Raport 2022, <https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/handel-ludzmi-w-polsce-raport-2022>.
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Współpraca międzynarodowa w zakresie bezpieczeństwa granic i zwalczania handlu ludźmi*, Warszawa 2024.
- Our role in fighting human trafficking*, <https://www.interpol.int/>.
- Piontek Ł., *Zapobieganie i zwalczanie handlu ludźmi przez Policję i Straż Graniczną na terytorium RP*, „De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności” 1(4), Siedlce 2018.
- Safański T., *Prawne, organizacyjne i techniczne uwarunkowania udziału Polski we współpracy międzynarodowej w ramach Interpolu*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 14/16.
- Sawicki K., *Handel ludźmi*, Piła 2011.
- Szumski A., *Wyzwania dla współpracy polskiej Policji z Interpolem w kontekście kryzysu migracyjnego w Europie*, „Dyplomacja i Bezpieczeństwo” 2016, nr 1(4).
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz. U. UE, C 326/47.
- Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, art. 1. Dz. U. z 2019 r. poz. 147, 125 i 235.
- Zarządzenie nr 14 Komendanta Głównego Policji z dnia 22.09.2016 roku w sprawie wykonywania przez Policję niektórych zadań w zakresie wykrywania handlu ludźmi, Dz. U. z 2016 r. poz. 61.